



## VILNIAUS UNIVERSITETO CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMAS

### **Dėl 2023 m. spalio 23 d. /.../ asociacijos kreipimosi**

Centrinė akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) gavo 2023 m. spalio 23 d. registruotą trečiojo asmens /.../ asociacijos (toliau – Pareiškėjas) kreipimąsi dėl galimų mokslinių tyrimų etikos pažeidimų /Padalinio/ absolvento V. M. magistro baigiamajame darbe. Kreipimesi teigiama, kad V. M. magistro darbe pateiktas tyrimas yra atliktas pažeidžiant etikos reikalavimus ir neinformavus apie tyrimą jo dalyvių. Nurodoma, kad nors darbo įžangoje teigiama, kad „*Iš viso buvo suorganizuota septyniolika pusiau struktūruotų interviu su /.../ įstaigų vadovais ar administracijų atstovais. Interviu grafikus ir klausimus galima matyti (Priedas Nr. 2 ir Priedas Nr. 4). Interviu dalyvavo šios įstaigos: /pateikiamas įstaigų sąrašas/. Visiems įstaigų vadovams/ administracijoms buvo užduodami tie patys klausimai, kad nebūtų sudaromi papildomi, tyrimui nereikalingi duomenys*“, išvardintų institucijų vadovai ar administracija nebuvo informuoti apie dalyvavimą tyrime, nebuvo supažindinti su tyrimo etika, bei nesulaukė baigiamojo darbo Priede Nr. 2 išdėstytų klausimų (šie teiginiai pagrindžiami minėtų institucijų vadovų parašais). Kreipimesi taip pat keliami klausimai dėl rengiant baigiamąjį darbą atlikto tyrimo autentiškumo ir duomenų reprezentatyvumo.

Komisijos prašymu raštu pateiktuose paaiškinimuose V. M. nurodė, kad nesutinka su kreipimesi nurodytais teiginiais ir nurodė, kad savo magistro darbą rengė dar 2022 m. rudenį, o vadovaujantis tuo metu galiojusiais reikalavimais sutikimus atlikti tyrimą gavo žodiniu būdu, o duomenų apie įstaigų vadovų informavimą žodžiu, užfiksuojant garso įrašę jų sutikimą, neturėjo saugoti ir iki šiol neišsaugojo. Savo dalyvavimą vizituose, kurių metu atliktos apklausos jis grindė liudininkų parodymais. Dėl apklausų atlikimo tvarkos pastabų magistro darbo rengimo ar gynimo metu nepateikė ir magistro darbo vadovė bei recenzentas. V. M. taip pat prašė įvertinti, ar Komisijos nagrinėjamas kreipimasis nėra pateiktas pavėluotai, pažeidžiant Komisijos nuostatų 21 punktą.

Susipažinusi su Pareiškėjo kreipimusi, V. M. magistro darbu ir pateiktais paaiškinimais bei jų priedais, V. M. magistrinio darbo vadovės doc. dr. D. S. paaiškinimais, taip pat /Padalinyje/ bakalauro ir magistro studijų programų kursiniams ir baigiamiesiems darbams taikomais

reikalavimais, ir kreipimasi išnagrinėjusi šių metų spalio 27 ir lapkričio 27 d. posėdžiuose, Komisija pažymi:

1. Komisija savo veikloje vadovaujasi Vilniaus universiteto senato patvirtintais Vilniaus universiteto akademinės etikos kodeksu (aktuali redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-54) (toliau – Akademinės etikos kodeksas) ir Vilniaus universiteto centrinės akademinės etikos komisijos nuostatais (aktuali redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-55) (toliau – Komisijos nuostatai). Akademinės etikos kodeksas aprašo bendruomenės narių etiško elgesio standartus ir principus, kurių privalu laikytis tiek veikiant Universitete, tiek ir už jo ribų (Akademinės etikos kodekso 1 p.), taip pat pateikia Universitete nepriimtino elgesio pavyzdžius ir galimų akademinės etikos pažeidimų tyrimo gaires. Komisijos nuostatuose nustatyta Komisijos kompetencija, jos galimi priimti sprendimai, aprašomos Komisijos veiklos procedūros. Vadovaudamasi šiuose teisės aktuose nurodyta kompetencija, Komisija nagrinėja tik klausimus, susijusius su galimais akademinės etikos pažeidimais ir nepasisako dėl kitų šalių pateiktuose dokumentuose nurodytų klausimų bei prielaidų.

2. Vadovaudamasi Komisijos nuostatų 13.7 papunkčiu, Komisija turi teisę nagrinėti tiesiogiai Komisijai pateiktus kreipimusis dėl Vilniaus universiteto padaliniuose galimai įvykusių akademinės etikos pažeidimų. Šie kreipimaisi, kaip ir visi kiti kreipimaisi, vadovaujantis Komisijos nuostatų 21 punktu turi būti pateikti Komisijai ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tos dienos, kurią galimas akademinės etikos pažeidimas buvo padarytas ar paaiškėjo. Šis terminas iš esmės yra naikinamasis (t.y., jį praleidus pateikto kreipimosi Komisija neturi teisės nagrinėti), ir gali būti atnaujintas tik esant svarbioms termino praleidimo priežastims ir motyvuotam pareiškėjo prašymui, jeigu nuo galimo pažeidimo padarymo ar paaiškėjimo nepraėjo daugiau nei šeši mėnesiai. Komisija pažymi, kad nagrinėjamu atveju galimų akademinės etikos pažeidimų paaiškėjimo, nuo kurio skaičiuojamas kreipimosi į Komisiją terminas, momento nustatyti neįmanoma, nes Pareiškėjas yra trečiasis asmuo, kuris neturėjo pareigos susipažinti su nagrinėjamu magistro darbu jo rengimo, gynimo ar kuriuo kitu konkrečiu laikotarpiu. Atsižvelgiant į tai laikytina, kad kreipimosi pateikimo nagrinėti terminas nėra praleistas ir Komisija turi teisę ir kompetenciją jį nagrinėti.

3. Susipažinusi su turima medžiaga, Komisija apibendrina, kad galimi akademinės etikos pažeidimai yra susiję su baigiamojo darbo rengimo metu atliktų apklausų teisėtumu: tinkamu apklausų subjektų informavimu ir sutikimo dalyvauti apklausoje gavimu. Visgi šių reikalavimų pažeidimas gali būti užfiksuotas tik tuo atveju, jei toks reikalavimas būtų įtvirtintas nagrinėjamo magistrinio darbo rengimo metu galiojusiuose Universiteto teisės aktuose. Išnagrinėjusi magistrinių darbų rengimą /Padalinyje/ reglamentuojančius teisės aktus Komisija pastebėjo, kad nagrinėjamo magistro baigiamojo darbo rengimo metu taikytuose reikalavimuose nebuvo nustatytas reikalavimas

raštu informuoti rengiant baigiamąjį darbą atliekamų apklausų subjektus (įstaigų, kuriose atliekamos apklausos, vadovus ar darbuotojus) ar gauti raštiškus jų sutikimus dalyvauti tokiose apklausose (Studijų programos komiteto patvirtintuose reikalavimuose nustatytas tik bendro pobūdžio reikalavimas „Atliekant tyrimus ir pristatant jų rezultatus privaloma laikytis tyrimų etikos reikalavimų“). Taip pat teisės aktuose nebuvo nustatyti reikalavimai kokia nors forma neterminuotai saugoti gautus apklausų subjektų ar jų vadovų sutikimus atlikti tokias apklausas (Studijų programos komiteto patvirtintuose reikalavimuose nustatyta tik darbo rengėjo pareiga saugoti pirminius tyrimo duomenis, pvz., užpildytas anketas, prieigą prie internetinės apklausos portalo, interviu įrašus, stebėjimo protokolus ir kt. tyrimo medžiagą iki baigiamų darbų gynimo komisijos darbo pabaigos). Kreipimosi nagrinėjimo metu tiek V. M., tiek jo magistro darbo vadovė doc. dr. D. S., patvirtino, kad iki šiol apklausų atlikimo taisyklės /Padalinyje/ nebuvo detalizuotos, todėl praktikoje pakako informuoti apklausų subjektus ir gauti jų sutikimą žodžiu. Darbo vadovė ir V. M. patvirtino, kad žodiniai sutikimai atlikti apklausą buvo gauti, tačiau nebuvo jokia forma išsaugoti, kadangi to nebuvo reikalaujama vadovaujantis galiojančiu reguliavimu. Kadangi šio fakto patvirtinti ar paneigti nėra galimybės, Komisija konstatavo, kad V. M. rengiant magistro baigiamąjį darbą apklausos buvo atliktos nepažeidžiant tuo metu galiojusių reikalavimų ir akademinės etikos reikalavimų pažeidimai nebuvo nustatyti.

4. Kartu Komisija pažymi, kad raštu informuoti apie siekį atlikti apklausas bei gauti raštiškus subjektų ar jų vadovus sutikimus tokių apklausų atlikimui daugelyje mokslo sričių yra įprasta praktika. Tai leidžia užtikrinti apklausų subjektų informuotumą, legitimuoti vykdomą tyrimą, sumažinti galimų akademinės etikos pažeidimų rengiant baigiamąjį darbą galimybę. Atsižvelgiant į tai, Komisija rekomenduoja /Padalinio/ administracijai patikslinti baigiamųjų rašto darbų rengimo tvarką, joje detalizuojant rengiant baigiamuosius darbus atliekamų apklausų ir tyrimų atlikimo tvarką, darbo rengimo etikos reikalavimus.

5. Komisija atkreipia dėmesį, kad vadovaujantis Komisijos nuostatų 39 punktu, Komisijos nuasmeninti sprendimai (ar jų santraukos ir apibendrinimai) skelbiami Universiteto interneto svetainėje. Komisija paaiškina, kad tokiu būdu siekiama aiškiau apibrėžti Universitete taikomus etiško elgesio standartus, supažindinti Universiteto bendruomenę su netinkamo ir netoleruotino elgesio pavyzdžiais, komisijų veiklos gerosios praktikos pavyzdžiais bei skatinti savo veikloje Universitete ir už jo ribų vadovautis Universitete įdiegtais ir puoselėjamaiais akademinės etikos principais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 13.7, 35.2 ir 35.12 punktais, Centrinė akademinės etikos komisija n u t a r i a :

1. Konstatuoti, kad V. M. veiksmuose rengiant magistro baigiamąjį darbą akademinės etikos pažeidimai nustatyti nebuvo.

2. Rekomenduoti /Padalinio/ administracijai patikslinti baigiamųjų rašto darbų rengimo tvarką, joje detalizuojant apklausų ir tyrimų atlikimo tvarką, darbo rengimo etikos reikalavimus.

Komisijos sprendimas priimtas vienbalsiai, posėdyje dalyvaujant 7 iš 8 Komisijos narių.

Pirmininkė

doc. dr. Vīgita Vėbraitė